

הלכות סֵפֶה סִימָן תרלא תרלב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לב]

זָכַן לְמַעַלָּה קְשׁוּשָׁה גַּם הָיָה עַל־יָדֵי סֵפֶה¹⁶.

16) ואף שלכאורה די בכך שימלא טפח זה בכיסוי שאינו כשר לסכך, דן הגר"ש אלישיב (הערות סוכה יט, ב) שיתכן שצריך רוקא סכך כשר, כדי שייקרא שגג הסוכה עשוי מסכך כשר.

[משנ"ב ס"ק לד]

וְכַוִּינִי נִפְיִי מִכֶּבֶד, וְצִדְדִין צִדְדִין עֵינִין קִצְתִּי¹⁷.

17) אמנם לענין ארם המסופק אם בירך ברכה שחיובה מדרבנן או שלא בירך, כתב בשע"צ לעיל (סי' רטו ס"ק כא) שאסור לו להחמיר ולברך, ואם כן מדוע צידד כאן שמברך במקום ספק. אכן, מבואר בספר קונטרסי שערים (להגריי גוטמן, קרושין סי' כד אות א) שבמקום שנחלקו החכמים, שמבואר בגמ' (עבודה זרה ז, א) שלענין דרבנן יהלך אחר המיקל, אין זה בספק דרבנן שמחמת הספק הולכים בו לקולא בתורת ספק, אלא נחשב שהוכרעה ההלכה בתורת דאי שהולכים אחר המיקל.

ובביאור הטעם שנשאר בצריך עיון קטן, כתב הכף החיים (סי' נו) שיתכן שאף בספק דרבנן יש לחוש לספק ברכה ולהימנע מלברך.

סִימָן תרלב

דְּבָרִים הַפּוֹסְלִים בְּסֵכֶךְ

[משנ"ב ס"ק ב]

שְׁהִלְףָה שְׁעוֹר אֶרְבָּעָה טְפָחִים עַל פְּנֵי כָל הַטֵּהָה¹⁸.

1) ושיעור ארבעה טפחים לפי מידות זמנינו, כתב הגר"ח נאה (שיעורי תורה סי' ג סכ"ה) שראוי להחמיר בענינו שאמדה היא 47 ס"מ [מפני שיתכן שאמדה לפי שיעור טפח עצב קטנה מ-48 ס"מ], וטפח הוא כמעט 8 ס"מ, ואף בחזו"א (אוי"ח סי' לט ס"ק טו ד"ה כל) מבואר שראוי לחשב בדיני דאורייתא לפי השיעור הקטן [המכונה 'שיעור גר"ח נאה', והוא 48 ס"מ לאמה, ו-32 ס"מ לארבעה טפחים], כיון שבדאורייתא אין ראוי להקל בשיעור הגדול [המכונה 'שיעור חזו"א', והוא כ-58 ס"מ לאמה], וכן הדין לגבי שלשה טפחים אויר או סכך פסול, ולגבי ארבע אמות של דופן עקומה.

[משנ"ב ס"ק ג]

לִכְן יֵשׁ לְהַחְמִיר לְקַחְחָלָה¹⁹.

2) אכן, לגבי קנים שהרעפים עומדים עליהם, והסיר את הרעפים והניח עליהם הסכך, שיש מן האחרונים שטוברים שאינם כשרים

לסיווך מפני שלא הונחו לשם צל, כתב בשע"צ לעיל (סי' תרכו ס"ק כב) שאף אם הם רחבים שלשה טפחים אין להחמיר שלא לשבת תחתיהם, מפני שיש לצרף את שיטת בעל העיטור שאינם פסולים בעצם [שמעשה הסרת הרעפים לעשיית הסוכה, נחשב כמעשה בגוף הקנים לשם סוכה], וכן יש עוד צדדים להקל בזה.

וברברי החזו"א (אוי"ח סי' קמד ס"ק ד) שסתם לגבי גג שרוחבו שלשה טפחים הבלט לתוך חלל הסוכה שמותר לישון מתחתיו, נראה שלא החמיר כלל בשלשה טפחים כשיטת הראב"ד, והיקל עד ארבעה טפחים (שונה הלכות ס"א).

[משנ"ב ס"ק ז]

לֹא אֶמְרִינָן דְּפָן עֲקָמָה כְּנֵהָ¹⁹ וכו', וראין קאלו: הַדָּפָן מְגִיעַ עַד לְמַעַלָּה וְנִכְפָּף²⁰ וכו', לְכַלִּי עֲלֵמָא יֵשׁ לְהַקְלֵי, דְּאֶמְרִינָן לְבֵיד וְדָפָן עֲקָמָה²¹.

3) ובביאור הדבר כתב לקמן (סי' תרלג ס"ק ב), שכדי לומר דופן עקומה צריך שיהשב הסכך הפסול בהמשך הדופן שיהיה אפשר לדונו כחלק מהדופן שהתקם בסופו, וכשיש הפסק אויר באמצע אי אפשר לומר כן. וראה מה שכתבנו לעיל (סי' תרל ס"ק מד).

4) אמנם, לקמן (סי' תרלג ס"ק ב) סתם כדעה הראשונה, שאין אומרים דופן עקומה אלא כשהדפנות מגיעות לסכך.

5) ולענין סוכה הסמוכה לקיר בנין, ומונן מפסיק בין הסכך שלה לבין הקיר, אלא שהמונן מונח במרחק פחות משלשה טפחים מהקיר, וכדי להחשיב את הקיר כדופן הסוכה צריך לומר לבד ואחר כך דופן עקומה, דעת הגר"ע קרלין (חוט שני סוכות עמ' ריט) שהחזו"א (אוי"ח סי' עז ס"ק ז, וראה שונה הלכות סי' ג) שכתב שאין אומרים דופן עקומה כשהסכך או הדפנות אינם מגיעים זה לזה, חולק על המשנ"ב כאן שכתב שאומרים לבד דופן עקומה, ולדעת החזו"א הסוכה פסולה, וכן הדין לפי מה שכתב בשו"ת רעק"א (מהדו"ק סי' יב) שאין אומרים שתי הלכות יחד.

ובביאור החילוק בין דפנות הרחוקות מהסכך שלשה טפחים ומתכשרות על ידי דין גוד אסיק, שבהן לא אומרים דין דופן עקומה, לדפנות הרחוקות פחות משלשה טפחים ומתכשרות על ידי דין לבד, שבהן אומרים דין דופן עקומה, יש לומר כפי שמבואר בפמ"ג (משב"ז ס"ק א) שבין שאי אפשר לדקוק שהדופן תגיע עד לסכך ממש, הותר להרחיקה מהסכך עד פחות משלשה טפחים ובכך נחשבת כאילו היא מגיעה לסכך, ולפיכך אפשר להחשיב אותה כאילו התקמה, מה שאין כן כשהיא רחוקה מהסכך שלשה טפחים ואינה מתכשרת אלא על ידי דין גוד אסיק, אינה נחשבת על ידי כך כאילו היא מגיעה לסכך, אלא שזה דין בדופן שהיא כשורה אף כשאינה מגיעה לסכך, ולכן אי אפשר לראות את הדופן והסכך כאילו הם דופן אחת שהתקמה.

הַלְבוּת סֶפֶח תְּרֵלָא תְרֵלָא

צו באר הגולה

טֶפֶח, הָרִי זֶה קִשְׁרָה: הַגָּה (לא) *וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁתִּטְפַּח לֹא תִקְרָה אֲוִיר, רַק (לב) מִן הַדֶּפֶן אוֹ הַסֶּכֶךְ *וְהָרִישׁ בְּשֵׁם רִיז הַמַּבִּים פִּידוּ. וְצִרִיף שִׁיחֵהָ בָּהּ שֶׁבָעָה טַפְחִים עַל שֶׁבָעָה (לג) בְּגִבָּה (יא) צִשְׁרָה טַפְחִים (טו), גַּם צִרִיף שִׁיחֵהוּ הַדְּפַנּוֹת לְאַחַר שֶׁהֵם גְּבוּהִים צִשְׁרָה עֲשׂוּיֹת מְדַבֵּר שֶׁמִּסְפָּכִין בָּהֶם, (לד) דִּקְחָא הֵם הַסֶּכֶךְ (ר"ן ספ"ק ירוסל"ה, וְאִם כָּל הַדְּפַנּוֹת מְדַבֵּר שֶׁמִּסְפָּכִין בָּהֶם, מִתָּר לִישׁוֹן אֶפְלוּ סַחַת הַדְּפַנּוֹת (ס"ט ספ"י רב"ז ירוח"ג נ"ח ח"א):

א פדמתי נכדעי
משמת דשמואל סכה
ט"ו, הריף וקראיש
ורפכ"ם בפרק ה
ולארי פוקים
ב טור ושארי
פוקים ג שם בפרק
ד' וקכ"ה דוכתי
ד כפרוש רש"י
תנ"ן שם, וכן פסק
רמב"ם ד' משנה שם
י"י

תְרֵלָב דְּבָרִים הַפּוֹסְלִים בַּסֶּכֶךְ, וְבוּ ד' סְעִיפִים:

א (א) *סֶכֶךְ פּוֹסֵל פּוֹסֵל (ב) בְּאֲמֻצָּע בְּאַרְבַּעַת טַפְחִים, אֲבָל פְּחוֹת מְאַרְבַּעַת קִשְׁרָה (ג) *וּמִתָּר לִישׁוֹן תַּחְתּוּי. מִן הַצֵּד *אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶלָּא בְּאַרְבַּע אַמוֹת, אֲבָל פְּחוֹת מְאַרְבַּע אַמוֹת קִשְׁרָה, דְּאִמְרִינָן לִפְנֵי עֲקָמָה, ד' דְּהִנְנוּ לְיָמֵר שְׂאֵנוּ רוֹאִים (ד) פְּאֵלוּ *הַפְּתֵל (ה) נַעֲקָם, וְיִחַשְׁבּוּ זֶה (ו) הַסֶּכֶךְ הַפּוֹסֵל מִגּוֹף הַכַּתָּל, וְדַבֵּר זֶה הַלְבָּה לְמִשְׁה מוֹסִינִי. הַלְבָּךְ, בֵּית שְׁנַפְחָת בְּאֲמֻצָּע וְסִפָּהּ בְּמִקּוֹם הַפְּחָת, וְנִשְׂאָר מִן הַמִּקְרָה סְבִיב בֵּין סֶכֶךְ קִשְׁרָה

באר היטב

(ח) נַעֲקָם. משמע דוקא בשיעור מביעות לסכך, ר"ן ופ"ח. וצמ"א. וט"ז חולק ע"ז ומתיר אפלו באין דפנות מביעות לסכך, ע"ש. ועין בחשבות פנים מאירות סימן סא, קשעושים סכה בחוף הבית ולמעלה הגג המכסה בשינדל"ן, צריך לטל עד מקום שיהנה פחות מבי נגד הדפנות בין שאין הדפנות מביעות לסכך, וכן העושה סכחו בחוץ ומצטרף שני פתלים הבנויים תחת הגג של שינדל"ן ואין הפתלים מגיעים להגג אפלו פחות מבי והגג בולט

באר הלכה

מנהגו נקט: * ויש אומרים שתטפח לא תהיה אור וכי'. וראוי לחש לדבריהם ומ"ז בשם הלבושן: * הרא"ש והרמב"ם פסק ד. טענת ט"ז הוא, וצריך לומר: טרב טמא בפרק ד (ע"ן שם דמוכח כ"ן), הלשון המהדר הרי היא לשון טמאים טמא. וכן בבית יוסף שפסק: ומדברי הראב"ד בפרק ד נראה שהוא מפרש כפרוש ר"י, ופ"ן צריך לומר: ומדברי למהר פ"ה ט"ז כ"י דברי הראב"ד לא נמצא שם כלל:

* הפתל נעקם וכי'. עין משנה ברורה מה שפסקנו 'משמע לישון זה דוקא בשיעור מביעות' וכי'. וצ"ל זה פסק בחשבות פנים מאירות סימן סא. בעושי סכך סחת הגג עליה שמוגין קצת מהגג המכסה בשינדל"ן והדפנות אינן נוגצין למעלה עד ספקו, שצריך שיגלה מן הגג כל"ף עד שלא ישאר קסבה ד' טפחים נמו צריך לומר תוף חלל הדפנות. ד"פן עקמה לא שיה בין דאין הדפנות מביעות לשם, ובהפסק אור לא שיה ד"פן עקמה, וצריך לומר פ"ה כי מצוי הוא. וכן פוסל שם מי שעושה סכחו בחוץ ומצטרף פתלים הבנויים תחת הגג של שינדל"ן. ואין סכמלים מגיעים להגג אפלו פחות מבי טפחים והגג בולט ד' טפחים, אלא דהר"ן אין לסכה זו סחצות, וצריך לומר

(יא) י"ט. לאפוקי אם הוא ד' על ד' למטה מי"ד ובגבה י"ד אינה רחבה ד' על ד' פסולה. ומודרין הי"ד טפחים בישר ולא באלכסוף, מ"א, ואז כשרה כל הסכה. ט"ז. ועין בהרא"ש שכתב: הרמב"ם והרי"ר לשיטה הקראית פסקו בשמאל ובראב"ד פסק פרב וכר"מ וכל עולין כסגנון אחר, עכ"ל. יש לתקן דהא נפסקא לרינא אי צריכין לבוא לתרוץ הגמרא לבטולי תקנה. ע"ש:

משנה ברורה

לה פג, ומכל מקום פ"עין (כז) שיהנה בגובה עשרה טפחים, ויבדלמה: (לא) ויש אומרים שתטפח לא תהיה אור וכי'. דאף-על-גב הניש לומר לבד, אין שם גג על מקום שהיא אור, וכן למטה עליה אור (כג) לא תשיב מחצה בגובה: (לב) מן הדפן או הסכך. רוצה לומר, מן הדפן פשעושה סמוך לארץ. הנה השפה בבנין ולא עליה אור, וכן למעלה כשעושה גג והנה על ידי סכך¹⁶ ולא עליה אור: (לג) בגובה עשרה טפחים. לאפוקי אם הוא שבעה על שבעה למטה מעשרה טפחים, וכשמגיע השפוע לגובה עשרה טפחים אינה רחבה שבעה על שבעה, פסול, (כד) ומודרין העשרה טפחים של הגובה בישר ולא באלכסוף: (לד) דיקח הם הסכך. מסתברא דקאי דבר זה (כה) על שני הענפים הנ"ל. דהניו בין אם עשה למטה בדפן טפח, או שהרחיק ראש הדפן למעלה מן הכתל ועשה הגג טפח. בכל זה אמרנו דמן עשרה טפחים ולמעלה חשיבין השפוע לסכך. כתב הפרי"מ נדום: כל מקום שיש פלגא רבוקא בסכה: אם הוא בקראיתא אזלין לתקרא, ואי לית לה סכה אחרייתא אוכל שם בלי ברכה, ואי ברבונן. כ"ש לו סכה אחרייתא ואי לה סכה אחרייתא אוכל שם בלי ברכה, ואי ברבונן. ע"ן קצתו: עד כאן לישון:

א (א) סכך פסול. ע"ן לעיל בסימן תרכט מהו (א) נקרא סכך פסול: (ב) באמצע בארבעה טפחים. הניו, שהולך שעור ארבעה טפחים על פני כל הסכה (ש"ש לה שלש דפנות) (ג) בארבעה טפחים (ג) הוא מקום חשבו להקליג ולחץ בין הדפנות, עד שאין הדפנות מוציאות זו לזו ונראות בשתי סבות ולכל אחת רק שתי דפנות: (ג) ומתיר לישון תחתיו. ויש פוסקים (ד) שסוברין, דאף דפחות מארבעה טפחים הסכה בשנה, מכל מקום סחת אותו המקום אסור לישון ולאכל אלא אם כן אותו המקום הוא פחות משלושה טפחים, (ה) לכן יש להתמיר לכתחלה: (ד) פאלו הפתל נעקם וכי'. משמע לכאורה (ו) מלשון זה דוקא בשיעור מביעות מביעות לסכך, אכל אם אין הדפנות מביעות לסכך, אף דבעלמא לא קפדינן בזה, דלעיל בסימן תרל ט, דחשיבין פאלו מביעות למעלה עד הסכך, אפלו הכי בענינו דיש סכך פסול על הסכה ואנו רוצין להכשירה משום ד"פן עקמה, לא אמרין ד"פן עקמה בנה"ט.

(ו) ויש אומרים דאפלו אינם מגיעים הדפנות לסכך, נמי אמרין ואין פאלו הדפן מגיע עד למעלה ונכפה¹⁴: (ח) ואפשר מיכי דמן הדפנות עד הסכך הוא פחות משלושה טפחים, לכלי עלמא יש לתקל, דאמרין לבדו וד"פן עקמה: (ה) הסכך הפסול וכי'. ואם הסכך למעלה אינו מנוח בשנה אלא עקם בגניו שלנה, אף-על-פי שיש בשפוע ארבע אמות (ט) אינו פוסל, אלא אם כן יש במשכו ארבע אמות. ואם הוא עקם למעלה, ולמטה בסמוך לו יש קורה ועם הקורה ינה ארבע אמות, אף-על-פי שאינו נמשך הקורה ממנו שלשה טפחים, פ"ן שער הצידי

(כז) דאי לאו הכי הנה לה דינה סריקה: (כג) דאף-על-גב דלעיל בסימן תרל טע"ף ט, כשדפנותיה גבוהין מן הארץ ז' ומשהו, אמרין לבדו וחשיבין כסותם עד הארץ, תבא דכל הפחצה הוא בשפוע ואהל בשפוע לאו אהל הוא, בעינן על-פ"ש שיש ששפוע הראשון יקנה עומד וקנה עליה בנין ולא עליה לבדו: (כד) כגון ארבעה: (כה) ע"ן בר"ן ובאר הג"א: (ח) ואפלו הוא סכך פסול מדרבנן, ורצה מ"ד (יד עמוד ב) כגון דאמתה (לכ"ך ר"ב ד' טפחים) אפמא דמטללתא וכי': (ז) דלמנו פסיעין ב פח"א: (א) ושי"י: (ז) הנאב"ד והר"ן: (ח) מ"א: (ו) כגון ארבעה ופ"ח בשם הר"ן: (ו) ט"ו ואלה רבה, והסקימו לדעת הטור: (ח) פרי"מ ור"י, וכן הסכים בבכורייצקב למקל: (ט) כגון ארבעה. והוא הדין לענין פסול ד' טפחים באמצע הסכה הדין כן, שאם עומד בשפוע ויש במשכו ד' טפחים ואין חופס בסכה ד' טפחים, שאינו פוסל ובכורייצקב בשם א"ר:

תרגום: 1 רש"י ע"ן.

הלכות סבה סימן תרל"ב

(ג) לפתלים פחות מארבע אמות, פשרה, (ו) ומיהו, אין ישנים תחתיו * כל זמן (ז) שיש בו ארבעה טפחים. 'במה דברים אמורים, בסבה גדולה שיש בה יותר על הספק פסול שבועה טפחים על שבועה טפחים, אבל בסבה קטנה (ח) שאין בה (א) אלא שבועה על שבועה, בין באמצע בין מן הצד, בשלשה טפחים פסולה, בפחות משלשה (ט) פשרה וישנים תחתיו ומצטרף להשלים הספק לבשעור: ב * האויר בין בגדולה בין בקטנה שוים, דבין באמצע בין מן הצד בשלשה טפחים פסולה, * בפחות משלשה קשרה ומצטרף להשלים הפכה (ז) (י) * ואין ישנים תחתיו: הגה (יא) ודוקא שהולך על-פני כל הספה (י' ירחם נ"ח ח"א) או שיש בו כדי לעמוד בו (יב) ראשו ורבו, אבל בלאו הכי מותר, דהא אין סבה שאין בה נקבים נקבים (י"ז ספ"ק), והא דספק פסול פוסל בארבעה ואויר בשלשה, הניי דוקא (יג) שהספק הסבה לשתים ולא נשאר שיעור הקשר סבה עם דפנות במקום אחד, (יד) אבל אם נשאר שיעור סבה במקום אחד, (טו) המקום שהוא קשר, (טז) ואף (יז) שמבחוץ, אם מחבר לו מן העדרים (יח) ג, (י"ז) ספק פסול פחות מארבעה ואויר אצלו פחות משלשה, אין מצטרפים לפסול. * הלכה, אם אויר שלשה במקום אחד, אפילו מצטו בספק פסול, קשר. והני מלי בסבה גדולה, (יח) אבל בקטנה שאין בה אלא שבועה על שבועה, אם יש בין שניהם שלשה טפחים, מצטרפים לפסול: ד * אם יש ספק פסול שני טפחים ועוד ספק פסול שני טפחים ואויר פחות משלשה מפסיק ביניהם, (יט) יש להסתפק אם שני

ו' האויר והשנים
שם ושאיר פוקדים
ז' מיטרא ורביא שם
י"ט ח' מיטרא ורביא
מקום ופולחניו פי
כ' ה"ז וקם כמקרא
י"ט ט' מיטרא ורביא
שם י' חלוקה
והראש שם כמקרא
כ' טור בשם אביו
הראש

באר היטב

לפסול ליבא הלשך סבה, מ"א: (ז) ואין ישנים, הא דתמיר ארר מספק פסול בסבה קטנה לענין ישנים תחתיו, וכן לענין סבה גדולה פוסל אויר בשלשה ומכר פסול בארבעה, השעם, שבאויר נראה לעין שפי התפסק בספק משה שגראה בספק פסול: (כ) שומבחוץ, ענין כבוד והמקרא דאם יש לה ג' דפנות והפסול הולך ע"פ ארבע פסולה דליפא בכל צד אלא דפון ומקצה, ואם תפסול הולך לתחת, אם נשאר שיעור סבה קשר שם, ואם יש פחות מ"א מרפן הקמצי עד סוף הספק

הוא ד"ט, אלא דררין אין לסקה זו מתוצת, צריך לומר בזה כי מקור הוא, עכ"ל: (ב) לכתלים, י"ל דאם הגג עקם נגזין שלטי אע"פ שיש בשפתי ד' אינו פוסל א"כ יש במשכו ד' דאו תופס בסבה ד', ואם הגג עקם למעלה, ולמטה בסמוך לו קורה, אע"פ שאינו נמשך ממנו ג"ט, בין דבגבה רחוק ממנו ג"ט אין מצטרפין, ולא אמרין חבט ולבדו להחמיר, מ"א, ע"ש: (ג) אלא ד', אינו קרדק, ואפילו יש בה ט' ומקצה וספק פסול ג"ט פסולה, בין דכי שקלת לה

באר הגולה

בה: * כל זמן שיש בו ארבעה טפחים, ואם הניח נטר רחב ד' טפחים אפסא דמטללתא, אף-ע"פ שלא הנניס לכה אלא ג' טפחים פסולה, הניי לה פסול היוצא מן הסבה דנדון בסבה [נמרא רף יד ע"כ]. וענין במגן-אכרסם בשם המאור דמריי בסבה קטנה, וכאשר נגפה אלו הארבעה טפחים מהן לא ישאר הקשר סבה: * אויר וכי, בין מן הצד בשלשה טפחים פסולה, שקרי אין כאן הפן לפכה, דבזה לא ישן לומר דפן עקפה כיון שאין פאן אלא אויר: * בפחות משלשה קשרה ומצטרף וכי, האמרין לבדו והני פסוחים: * ואין ישנים תחתיו, הוא סדון אכילה, ונקט שנה בכל מקום, משום דבזה אסור אפילו צרא, מה שאין כן באכילה [ואחרונים]. ודון זה הוא ג"כ בין אם הוא באמצע או מן הצד, וטעמא בגמרא דהא דאמרין אין ישנים תחתיו הוא מדאורייתא, הקמקה הנמרא שם וימי איבא מדי דאצטרופי מצטרף והוא עצמו אינו קשר, ומשני שם, עין שם: * הלכה אם אויר שלשה במקום אחד, אפילו מצטו וכי, (הוא הדין הלכה פסול בארבעה טפחים בסבה גדולה ומצטו בין בקנים ובין באויר [שיטת ריב"ב]:

מקצה ברוחה
דבגבה רחוק ממנו שלשה טפחים, (י) אין מצטרפין: (ו) ומיהו, אין ישנים תחתיו כל זמן וכי, רוצה לומר, דאף דהספק קלה קשרה היא, מפל מקום אורו המקום בין שהוא ארבעה טפחים הוא מקום חשוב לעצמו ואין מהבטל לגבי הסבה: (ז) שיש בו ארבעה טפחים, (אפשר אפילו אם בפנים הספק אין בו פי אם שלשה טפחים) וטעם אחד בולט לצד חוץ, אפילו הכי (ח) אסור לישב תחתיו: (ח) שאין בה אלא שבועה על שבועה, אינו מדרק, דאפילו הספק מתוקנת השעה ומקצה ויש בה ספק פסול שלשה טפחים, פוסלת כל הספק, בין דכי שקלת לה לפסול ליבא הקשר סבה [מ"א]. וענין באלה נבד"ה: (ט) פשרה וישנים תחתיו, דבין שהיא רכב מוצט, (י) השיב במאן דליהא [ט"ז]: ב (י) ואין ישנים תחתיו. הא דתמיר אריר מספק פסול בסבה קטנה לענין ישנים תחתיו, וכן לענין סבה גדולה פוסל אויר בשלשה טפחים ורביא שגראה בספק פסול: (יא) ודוקא שהולך וכי, קאי אפחות משלשה טפחים, ולענין שלשה טפחים מקבאר לקמה: (יב) ראשו ורבו, כ"ו איתא דראשו או רבו, וכן משמע בריב"א, עין שם: (יג) שהפסיק הסבה לשתים, רוצה לומר, שהספק הזה לה שלש דפנות, והכך הפסול או האויר הולך על-פני ארבעה, ולכן פוסלת כל הסבה, דליבא בכל צד אלא דפון ומקצה: (יד) אבל אם נשאר וכי, רוצה לומר, שהפסול או האויר הולך לתחת, ונשאר שיעור סבה במקום אחד לצד דפון האמצעי של הסבה: (טו) המקום שהוא קשר, דהא יש לו שלש דפנות, אבל חלק החיצון שמעבר השני פסול, דהא אין לה כי אם שתי דפנות, (יג) ואם יש פחות מארבע אמות מרפן האמצעי עד סופו של הספק פסול, דאמרין חבט ולבדו להחמיר, מ"א, ע"ש, אבל אם אויר מפסיק, פסול חלק החיצון, דהא באויר ליבא למיטר דפן עקמה: (טז) ואף שמבחוץ, רוצה לומר, שפנים אף חלק החיצון שמבחוץ א"כ פן קשר, בין בספק פסול ובין באויר, כגון שמחבר מן הצדדים, או מצטרף הפנימי והחיצון להקשר סבה, דהניו אפילו אין בפנימי לבד שיעור הקשר סבה [מ"א בשם הפוסקים]; ומכל מקום אורו חלק של אויר או ספק פסול אין לישב תחתיו לכלי עלמא, ובספר בכורי יעקב מפקפק על זה שפתבנו דמצטרף הפנימי והחיצון להקשר סבה, עין שם: ג (יז) ספק פסול פחות מארבעה ואויר אצלו וכי, רוצה לומר, אפילו היה הספק באמצע על-פני כל ארבי, אפילו הכי אין מצטרף אצלו האויר לפסול הסבה משום דלא שני שיעוריהו לנדודי, ודינם כנ"ל בסעיפין הקודמין: במקום ספק פסול, בין דאין בו ארבעה טפחים מותר לישב תחתיו, ובמקום האויר, אף דאין בו שלשה טפחים אין ישנים תחתיו, פ"ל בסעיף ב: (יח) אבל בקטנה וכי, דשם שווי שיעוריהו לנדודי, דגם ספק פסול דינו שם בשלשה טפחים לפסלו, כנ"ל בסוף סעיף א, הלכה מצטרפים תרניהו לקסלו קש"ש בין שניהם שלשה טפחים: ד (יט) יש להסתפק וכי, ולכן אם

שער הציצית

(י) ולא אמרין חבט ולבדו להחמיר [שם]: (יא) וכמו דאסרין לגייל בסימן תרכ"ט ע"פ יח שהספק על ציצית הבדואי אין בו ד' טפחים, משום דנששו כשבוירין של פסולות, אפשר דבעיננו ג"כ כ"ו וכחתי בלשון 'אפשר' משום דתמגין אכרסם מסתפק בזה, עין שם: (יב) ולא פרוש משעם לבדו, דהכא יזנא כממשות טפסיק לא שני לבדו, ודוקא באויר שנה לבדו [פמ"ג]: (יג) הראש: (יד) ומכל מקום החלק הפנימי ג"כ קשר, דלגבי דילה לא אמרין דפון עקמה (י"ז) [שם]:

(י) ולא אמרין חבט ולבדו להחמיר [שם]: (יא) וכמו דאסרין לגייל בסימן תרכ"ט ע"פ יח שהספק על ציצית הבדואי אין בו ד' טפחים, משום דנששו כשבוירין של פסולות, אפשר דבעיננו ג"כ כ"ו וכחתי בלשון 'אפשר' משום דתמגין אכרסם מסתפק בזה, עין שם: (יב) ולא פרוש משעם לבדו, דהכא יזנא כממשות טפסיק לא שני לבדו, ודוקא באויר שנה לבדו [פמ"ג]: (יג) הראש: (יד) ומכל מקום החלק הפנימי ג"כ קשר, דלגבי דילה לא אמרין דפון עקמה (י"ז) [שם]:

הלכות ספח סימן תרלב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ז]

אין בו פי אם שלשה טפחים⁶⁶ וכו', אסור לישב פתקיו⁶⁷.

66 היינו כשיש דופן שמפרידה בין השלשה טפחים לבין הטפה [שבוה הסתפק המג"א], אך אם אין שם דופן שמפרידה, אלא רק שאין שתי הדפנות שבעד נמשכות עד למקום הטפה, כתב בבית הלל (ד"ה בל) שמפורש בגמ' שהנסר נחשב כנסר ארבעה, ופסול.

ואם הסכך הפסול מסכך פחות משלשה טפחים בתוך הסוכה נער הדופן] יותר מטפח מבחוץ, דקדק הגר"צ פראנק (מקראי קודש סוכות ח"א סי' יב) מדברי המשנ"ב כאן שאינו נדון כסכך פסול ברחב ארבעה טפחים, וכן מבואר ברבינו אברהם מן ההר (סוכה יד, ב) ובמאורי (שם) לענין נטר הנמצא על פתח הסוכה [ואין דופן שמחלקתו באמצע], שרק כשנכנס הנטר לסוכה בשיעור שלשה טפחים, שהוא שיעור חשוב הפוסל בסוכה קטנה, נחשב הוא כסכך פסול ברחב ארבעה טפחים [בצירוף הטפח שמבחוץ, על ידי דין פסול]. אך לא כשפחות משלשה טפחים מהנסר נמצאים בתוך הסוכה, ובחי' הרי"ט"א (שם) הסתפק בזה. מאידך, החו"א כתב (אוי"ח סי' קמד ס"ק ד) לגבי נטר שעל פתח הסוכה [ואין דופן באמצע], שגם אם רק פחות משלשה טפחים מהנסר נמצאים בתוך הסוכה, נחשב הוא כסכך פסול ברחב ארבעה טפחים לענין זה [ואף על פי שאין בחלל הסוכה אפילו שיעור חשוב של שלשה טפחים, וראה מה שביאר הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה סוכות פי"ו דבר הלכה אות יב) שכשיש סכך פסול בשיעור ארבעה טפחים אסור לשבת אפילו תחת טפח אחד ממנו, מפני שהוא חלק מ'מקום חשוב' של סכך פסול, ואם כן הוא הדין בענינו החלק הנמצא בסוכה הוא חלק מ'מקום חשוב' של סכך פסול].

7) ואם סכך הסוכה כולו כשר, ומעליו יש גג שנמשך שלשה טפחים על גבי הסוכה, ועוד טפח נוסף מחוץ למקום הסוכה, כתב הגר"צ פראנק (מקראי קודש שם) שנטראה שאינו פוסל את הסכך מדיון ארבעה טפחים של סכך פסול, ולא החמירו בזה אלא כשהנסר המסכך עצמו נמשך מחוץ לסוכה, וכן דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה שם ארחות הלכה הע' 37). ולענין סוכה קטנה באופן זה, ראה מה שכתבנו על השע"צ (ס"ק יא).

[שע"צ ס"ק יא]

לשום דהתניא אבדכם מקטפת פנה⁶⁸.

8) והחו"א כתב (אוי"ח סי' קמד ס"ק ב) שהמג"א לא הסתפק בזה, אלא הכריע שמוותר לשבת תחתיו, כיון שדופן חולקת את הנטר הפסול, וגורמת שמה שמחוץ לחלל הסוכה אינו נחשב כחלק מהנסר, וכן כתבו הבכורי יעקב (ס"ק ג) וש"ת אמרי יושר (ח"א סי' עא). הוסיף החו"א (שם), שאף המהרש"א (סוכה יד, ב) שהביא המג"א [נחלק עמו], ידה שמוותר לשבת תחתיו, וכתב עוד, שהוא הדין גם בסוכה קטנה שמונח נטר ארבעה טפחים על גבי הדופן ופחות משלשה טפחים ממנו נמצאים בתוך הלל הסוכה.

והמנהג למעשה [כיון שכתב המשנ"ב והשע"צ בלשון 'אפשר'], מבואר בש"ת שבט הלוי (חי' סי' צט) שהוא להקל בדעת החו"א, וכן נקט הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה סוכות פי"ו ארחות הלכה הע' 37).

וצורת הפתח שנעשתה כדי להפסיק באמצע הסכך הפסול ולחלקו [כגון באופן שיש פחות משלשה טפחים בתוך הסוכה, שכתבנו לעיל (הע' 6) שמחיצה מועילה לחלוק], כתב בספר מקראי קודש (סוכות ח"א סי' יב) שמועילה להפסיק, וכן כתב בש"ת שבט הלוי (שם). וכן דעת הגרש"ז אויערבך (שם סי"ח) שמן הדין מועילה להפסיק, אך הוסיף (שם ארחות הלכה הע' 39) שלמעשה יתלו וילקו וכו' בתוך צורת הפתח [ולחתנו הורה להחמיר לעשות

מחיצה גמורה]. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (סוכה כהלכתה פי"ו הע' סד) שאין צורת הפתח מועילה להפסיק. והגר"י קרלין (חט שני סוכות עמ' רכו) הסתפק בדבר, ולמעשה רעתו שיש לעשות מחיצה שרוחבה שבעה טפחים, או להעמיד במשך שבעה טפחים קנים במרחק פחות משלשה טפחים זה מזה, ובהמשך אפשר לחלק את הסכך על ידי צורת הפתח.

ואם גובה המחיצה אינו אלא עשרה טפחים ואינה מגיעה עד הסכך הפסול, צידד בספר מקראי קודש (שם) שאין אומרים בזה דין נדר אסיק, ולכן אינה חולקת את הסכך, וכן מבואר בבכורי יעקב (שם) שאין מחיצה חולקת אלא אם כן היא מגיעה עד הסכך. מאידך, החו"א כתב (שם ס"ק ד) שגם באופן זה מועילה מחיצה לחלק את הסכך, וכן כתב בש"ת שבט הלוי (שם), ובחי' סי' עג אות ה). ובש"ת אמרי יושר (שם) כתב, שאם הדופן מגיעה עד גובה הסכך הכשר אך לא עד גובה הסכך הפסול [הגבוה ממנו], חולקת היא את הסכך הפסול, כיון שאומרים עליו 'חבוט רמי' ומשפילים אותו עד לגובה הסכך הכשר, והביאו בש"ת מנחת יצחק (חי' סי' ס אות ב).

ולענין סוכה קטנה שהמשה או ששה טפחים ממנה כשרים, והטפח או טפחיים הנותנים נמצאים תחת גג שרוחבו ארבעה טפחים, כתבו בש"ת אמרי יושר (שם) ובש"ת מנחת יצחק (שם) שאם יעמיד דופן תחת אמצע הגג, הריהי חולקת את הגג, והסוכה כשרה [וכפי שמבואר ברש"י (סוכה יד, ב) בין לפי המהרש"א (שם) ובין לפי המג"א (כאן)].

וכלים העומדים כמחיצה כדי להפסיק באמצע הסכך הפסול, וברעת האדם ליטלם משם בתוך ימי החג, דעת הגר"ש אלישיב (סוכה כהלכתה פי"ו הע' סה) שמועילים להפסיק.

[משנ"ב ס"ק ח]

סכך פסול שלשה טפחים, פוסלת כל הסכה⁶⁹ וכו', ועין באל"ה דקה"ט.

9) ואם הסכך הפסול בשיעור שלשה טפחים בסוכה הקטנה אינו נמצא במקום אחד, אלא במקום אחד יש טפח וחצי ובמקום אחר יש עוד טפח וחצי, כתב החו"א (אוי"ח סי' קמד ס"ק ד) שנטראה שהסוכה כשרה.

10) שם (ס"ק ג) כתב, שבין שהסכך הכשר רחב יותר מארבעה טפחים, הסוכה כשרה, שהרי אף בסוכה שרוחבה אינו אלא שבעה טפחים, די בכך שיש בה יותר מארבעה טפחים סכך כשר, וכן כתב החו"א (שם ס"ק ג) שסכך פסול שאינו רחב ארבעה טפחים ואין לו מקום חשוב לעצמו, אינו נחשב סכך פסול בעצם, ופסולו בסוכה קטנה הוא רק מחמת שלמעשה חסר שיעור סכך כשר, ולכן יכול הוא להצטרף להשלים את החסר בשיעור הסוכה, וסיים, שצ"ע לדינא [וכן כתב שם (ס"ק ד) שאף שיש לצרד להקל, מי"מ לא הוכרע להקל].

[משנ"ב ס"ק י]

ואין ישנים פתקיו⁷¹.

11) ואף שממה שאין ישנים תהתיו מוכח לכאורה שמקום האויר אינו חלק מהסוכה משום שאינו מיצל, ואם כן קשה איך מצטרף להשלים שיעור הסכך, ביאר בש"ת אגרות משה (אוי"ח ח"א סי' קעח עק"ב) שגאמרו בסכך שני דינים, שמלבד צורך להיות מיצל צריך להיות גם מחיצה שבעה טפחים [והיינו שצריך הסכך להיות כמחיצה כעין שנצרך בדפנות, אלא שאמרה התורה שמחיצת הגג תהיה עשויה מסכך כשר], ואם כן מדיון עשיית צל אין מקום האויר המשך במילואים עמוד 67

